

Dassen – Leefwijze en bescherming in Nederland

Jaap Schröder en Ton Meijer,
KNNV uitgeverij, 156 pagina's, €29,95

Lezers die al wat langer meelopen, herinneren zich vast nog hoe Jaap Dirkmaat in de jaren tachtig met veel bravoure aan de bel trok over de teloorgang van de das. Formeel was Nederlands grootste landroofdier niet vogelvrij, maar burchten werden vernield, dieren belaagd en habitat verdween.

De acties van Das & Boom vielen op vruchtbare grond in Nederland. Apathie ging over in sympathie; wat leidde tot meer bescherming, populatiegroei en herovering van oude leefgebieden. Eind goed al goed, zou je denken, maar wie het boekje Dassen – Leefwijze en bescherming in Nederland leest, wordt uit die droom geholpen.

Jaap Schröder en Ton Meijer – beiden met decennia ervaring in dassenonderzoek – praten ons bij over de nieuwste inzichten in leefwijze, voedsel en gedrag van de das. Nuttig natuurlijk, maar niet zo bijster verrassend. Veel lezers weten vast wel dat de regenworm het lievelingskostje is van de das en dat het dier ook verzot is op mais.

Nee, hun boekje – met de brave titel als vermomming – moet vooral worden gezien als een waarschuwing: ondanks alle goede wil en formele bescherming lopen we er in het drukke Nederland nog heel vaak de kantjes vanaf bij de das. Door onkunde, laksheid of zelfs wat kwade wil. Een belangrijke steen des aanstoots van de auteurs is het Kennisdocument Das van Blij12. Dat document is bedoeld om planners en provincieambtenaren handvatten te bieden hoe om te gaan met de das. Komen de dieren of hun leefgebied in het gedrang, hoe voorkom je dan met verzachtende en compenserende maatregelen dat de wet wordt overtreden?

Dat kennisdocument is verouderd, stellen de auteurs. Door verzuring bijvoorbeeld, hebben

eikenbossen afgedaan als foerageergebied. Blij12 maakt echter geen aanstalten om aanpassingen te doen, mopperen Schröder en Meijer. Hun voornaamste zorg zit echter in de vaagheid en de interpretatiewijdte van de informatie. Zo kan een overhoekje dienen ter vervanging van een bemest weiland met veel wormen. Maar wat is precies een overhoekje, en hoe groot moet dat zijn? Het territorium van een dassenfamilie kan volgens Blij12 uiteenlopen van 30 tot 600 hectare. 'In de planologische praktijk', zo schrijven de auteurs, 'wordt te vaak gebruik gemaakt van deze ongespecificeerde en voor meer dan één uitleg vatbare informatie. Het leidt tot 'slim' planologisch beleid dat meestal ongunstig is voor de das.' Ach, deze dassenfamilie redt het vast ook wel met een veel kleiner leefgebied. Of andersom; ze kunnen echt wel een stukje lopen naar een verderop gelegen weiland. In de praktijk zijn dassen vaak niet in staat hun territoriumgrenzen te verleggen, schrijven Schröder en Meijer.

Komt dat dan niet aan het licht bij het verplichte veldonderzoek, doorgaans uitgevoerd door ecologische adviesbureaus? Heel vaak niet, concluderen de auteurs. In hun boek geven ze voorbeelden van missers: een hoofdburcht wordt aangezien voor een bijburcht, het voedselgebied is ingetekend in het territorium van een aangrenzende dassenfamilie, schraal grasland wordt als alternatief geboden voor bemest (en dus wormenrijk) grasland. En wat te denken van het advies: plant een boomgaard; fruit bevat immers ook wormen. 'De betrouwbaarheid van de conclusies en adviezen kan ernstig in twijfel worden getrokken', schrijven de auteurs. Dat is de keurige versie. In een interview in het tijdschrift *Nieuwe Veluwe* van december 2025 onderscheidde Schröder bij falende ecologische adviesbureaus twee categorieën: een met onvoldoende kennis en een die opdrachtgevers naar de mond praat. Hoe onderzoek dan wel moet, schetsen de auteurs ook in hun boek, inclusief een methodiek om vast te stellen hoe verloren leefgebied moet worden gecompenseerd.

Het boekje is prettig geschreven met soms wat lange zinnen maar gelukkig zonder tierlantijnen, uitroeptekens of overdreven adjectieven om de kritische inslag te benadrukken. Zo nu en dan vond ik het gebrek aan relativering wat storend. De das staat bij Schröder en Meijer altijd op één (tot het dier gaat graven in spoortaluds, dijken of op begraafplaatsen). Aan de andere kant: als we natuur willen beschermen in het drukke Nederland, hebben we gepassioneerde scherpshijpers nodig.

Speciaal aanbevolen voor provincieambtenaren en medewerkers van groene bureaus.

Rik Nijland

3-17 maart

Driedaagse cursus Vleermuizen en Planologie

www.zoogdiervereniging.nl

7 maart

Landelijke Vlinderdag

www.vlinderstichting.nl

12 maart

Aardhuissymposium 'Meer meten – minder weten?! Profiteren bos & beheerder van datagedreven werken?'

knbv.nl

12 & 13 maart

Europese Otterconferentie, Antwerpen

wwf.be/nl/evenements/otterconference

19 maart

Webinar CoP Beken en Rivieren 'Hydrologie van de Veluwe' door Flip Witte

www.stowa.nl

25 maart

Nationale Bosbeheerquiz

knbv.nl

30 maart-3 april

Week van de Teek

www.weekvandeteek.nl

8 & 9 april

Tweedaagse cursus Kleine marterachtigen: ecologie, onderzoek en advisering in het kader van de Omgevingswet, Gelderland

www.zoogdiervereniging.nl

10 april

Voorjaars-ALV KNNV met excursie naar twee stormreservaten

knbv.nl

9 & 23 april, 7 & 21 mei

Cursus Bodembioologie bij Bosbeheer, Hoeve Groot Zandbrink, Leusden

www.bodemennatuur.nl

14 april

Veldwerkplaats Wisselbegrazing

natuurfkennis.nl

14 april

Landelijke Kruidenrijk Graslanddag: Wat leren boeren en boswachters van elkaar?

www.bodemennatuur.nl

16 april

BOSLES, voor in-bos-geïnteresseerde leken

www.klingenbomen.nl

21 april

Cursus Bodembioologie en ontwikkelen kruidenrijk grasland april 2026, Eemnes

www.bodemennatuur.nl